

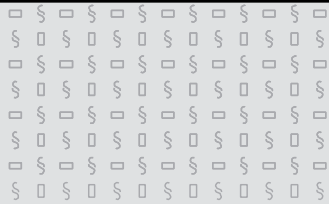
MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Teorie práva I

Přirozené a Pozitivní právo

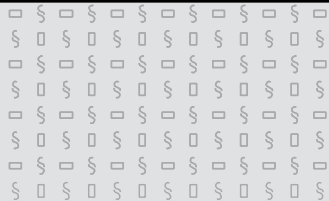
Martin Škop

Přirozené a pozitivní právo

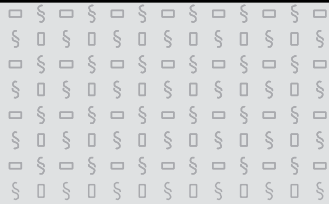
Přirozené a pozitivní právo

- způsoby odpovědi na základní otázku „Co je právo?“
  - nutnost nalézt správná pravidla jednání
  - je nutné jednoznačně stanovit, čím se adresáti mají řídit
  - problém spravedlnosti - problém obsahu
- postupné stírání rozdílu mezi přirozeným a pozitivním právem
- pojmy přirozeného a pozitivního práva napomáhají při obhajobě právních kroků a nástrojů

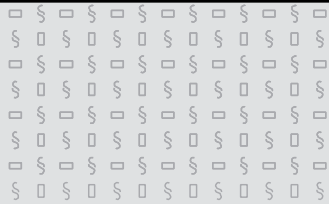
Pozitivní právo

- obvykle charakterizováno jako výsledek volní lidské aktivity
- právo, které je vytvořeno lidmi, a které je tvořeno systémem pravidel, jehož vynucování a kontrola jsou neodmyslitelně spojeny se státem
- často spojováno s pojmem platnosti
- **system pravidel, jakožto projevů lidské vůle, který působí na své adresáty, aby určitým způsobem jednali bez ohledu na svou vůli či záměry, který je spojen s určitým existujícím uznaným normotvůrcem, a které se projevuje v určité formě a jeho neuposlechnutí je spojeno s nepříznivými následky**
- ius positivum - právo výslovně stanovené
- právo je jen jedno - „pozitivní právo“ je pleonasmus (Kubeš)

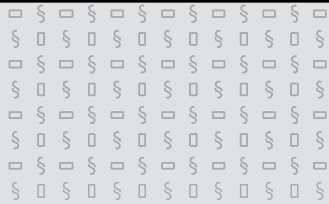
Pozitivní právo - znaky pozitivního práva

- František Weyr:
  - pochází od empirického normotvůrce
  - působí na společnost (fakticita)
  - je změnitelné (existují výjimky)
  - je úmyslně stanovené

- pozitivní právo neexistuje bez poznání - musíme je poznat, tedy odhalit znaky, které právo bezpodmínečně nese

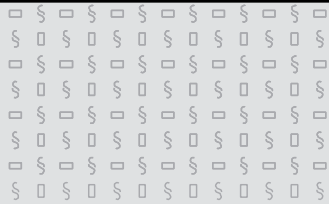
Přirozené právo

- je na pozitivním právu nezávislé
- nejedná se o protimluv práva pozitivního
- existuje nezávisle na poznávajícím subjektu - má absolutní charakter
- zdroje přirozeného práva:
  - vytvořeno božským normotvůrcem
  - odvoditelné z lidského rozumu
  - vychází ze samotné podstaty lidské bytosti
- bývá ztotožňováno s morálkou či spravedlností
- Přirozené právo je výrazem ideálně platného práva, jaké by podle požadavků přírody, rozumu či morálky mělo být - většinou slouží k odůvodnění pozitivněprávních pravidel.

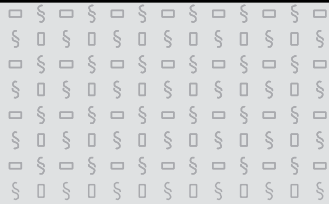
Přirozené právo - znaky

- pochází od empiricky nezjistitelného normotvůrce
- nelze s jistotou prokázat vliv na lidské vztahy
- je zdánlivě neměnné a univerzální
- nespojuje právo s lidskou vůlí

- Nejvyšší základní myšlenky přirozeného práva (Kant):
  - zásada spravedlnosti
  - zásada svobody
  - zásada rovnosti před zákonem

Iusnaturalismus a iuspositivismus

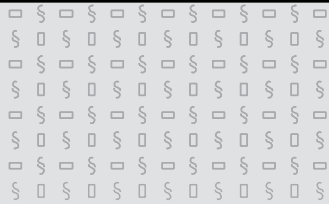
- jedná se o obvyklé přístupy k právu
  - právní positivizmus (iuspositivismus)
  - právní naturalizmus (iusnaturalizmus)
- přirozené právo nelze ztotožňovat s přirozenoprávní doktrínou a právo pozitivní s právním positivizmem
- O. Weinberger: přirozenoprávní nauky uznávají existenci praktického poznání, zatímco právní positivizmus možnost praktického poznání popírá a tvrdí, že objektivně platné hodnoty nelze určit ryze kognitivně
  - iusnaturalizmus pak hledá dál metody objektivního poznání „správného“ práva

Lex lata a lex ferenda

- každý z těchto pojmů vyjadřuje odchylný přístup k právu z pohledu metodologie
- **Lex lata** - bývá spojováno s existujícím právem (platným právem)
- **Lex ferenda** - bývá spojováno s neexistujícím právem (právem, které není platné)
  - Efektivita práva a prostředek k jejímu dosažení spadá do úvah de lege ferenda.
- Právní pozitivismus: právní řád je poznatelný pouze z hlediska legis latae
- Iusnaturalismus: rozlišení mezi lex lata a lex ferenda není podstatné a oby splývají v jedno

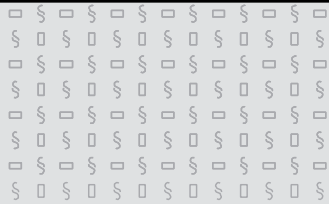
Rozdíly mezi iusnaturalismem a iuspositivismem

■ Pavel Holländer:

- přijetí/odmítnutí spojovací teze
- iusnaturalismus operuje s praktickým poznáním - lze objektivně odhalit „správné“ právo/iuspositivismus jej popírá
- rozdíly v pojetí planosti práva

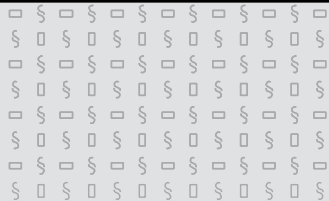
■ Robert Alexy:

- správnost obsahu, autoritativní vyhlášení, společenské působení
- přirozenoprávní učení: zaměřené na správnost obsahu
- právně pozitivistická učení: zbytek

Typy přirozenoprávních učení (Weinberger)

- náboženské přirozené právo
  - racionalistické přirozené právo
  - intuitivní přirozené právo
  - antropologické zdůvodnění přirozeného práva
-
- všechny předpokládají platnost právních axiomů, které jsou nadřazeny pozitivnímu právu, která jsou nezávislá na společensky relevantních lidských rozhodnutích (O.W.)

Typy pozitivněprávních učení (Weinberger)

- historický právní pozitivizmus
- normativistický pozitivismus
- realistický pozitivizmus
- institucionalistický právní pozitivismus